

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การตรวจสอบภายในของธุรกิจในประเทศนั้นมานานแล้ว โดยเฉพาะประเทศในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกามีมลรัฐจำนวนมากถึง 50 มลรัฐ และบริษัทต่าง ๆ มีการขยายกิจการไปยังมลรัฐและเมืองต่าง ๆ เมื่อองค์กรธุรกิจเติบโตขึ้นการควบคุมดูแลของผู้บริหาร โดยเฉพาะในต่างเมืองต่างรัฐก็มีความลำบากมากขึ้น การกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายในไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบภายในหน่วยงานทั้งหมดของสำนักงานใหญ่ และหน่วยงานสาขาต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีนักธุรกิจ นักบัญชี และผู้สอบบัญชีได้ร่วมกันก่อตั้งสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (The Institute of Internal Auditors หรือ IIA) ขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2484 และมีสมาชิกระบายอยู่ทั่วโลกกว่า 122,000 คน นอกจากนี้ทางสมาคม IIA ยังเป็นผู้กำหนดมาตรฐานสากลการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน เพื่อเป็นมาตรฐานสากลในการปฏิบัติงาน (เจริญ เจษฎาวัดย์, 2546 : 50)

งานตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือที่สำคัญของฝ่ายบริหารในการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานภายในส่วนราชการ เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด บทบาทที่สำคัญของงานตรวจสอบภายใน คือ การสนับสนุนส่งเสริมให้การปฏิบัติงานในทุกระดับของหน่วยงานในส่วนราชการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าภายใต้การบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ที่เหมาะสมและมีประสิทธิผล ดังนั้นงานตรวจสอบภายในจึงมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จในส่วนราชการหลายประการ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมของส่วนราชการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. ส่งเสริมให้การบริหารทรัพยากรของส่วนราชการเป็นไปอย่างคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม
4. เสริมสร้างมูลค่าให้กับส่วนราชการ

(แนวทางการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง, 2555 : 1)

แต่เป็นเพราะภาพลักษณ์ของผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งได้แก่

1. การเป็นตำรวจลับ มองโลกในแง่ร้าย คอยจับผิดผู้อื่น และรายงานแต่ข้อบกพร่อง เพื่อหาความดีความชอบใส่ตัวเอง
2. ไม่ยอมให้ความร่วมมือ
3. เมื่อตรวจพบข้อบกพร่องหรือความผิดจะกระทบโดยตรงกับผู้ปฏิบัติงานและผู้บังคับบัญชา

ซึ่งจากภาพลักษณ์ดังกล่าวได้สร้างปัญหาและอุปสรรคให้กับผู้ตรวจสอบภายในเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในได้พยายามปรับบทบาทและหน้าที่ของตนเองและทำความเข้าใจกับหน่วยรับตรวจแต่ก็ไม่ได้ผลมากนัก ในปัจจุบันนี้สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศพยายามที่จะสร้างภาพลักษณ์ของกรมการตรวจสอบภายในกองทัพอากาศจากการทำงานค้นหาข้อผิดพลาดในอดีต (ความผิดของท่านคือผลงานของข้าพเจ้า) มาเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้รับตรวจ โดยพยายามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรมองระบบการควบคุมการปฏิบัติงานของตนว่าทำอะไรจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับหน่วยงานของผู้รับตรวจแทนการจับผิด (อุษณา ภัทรมนตรี, 2543 : 1-5)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรศึกษาเรื่อง “การศึกษาปัญหาในการตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ” เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ ซึ่งเป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับจึงควรมีแนวทางการแก้ไขปัญหามาจากการตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ ในปัจจุบันสิ่งที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ ผู้วิจัยพบว่ามีปัญหาที่สำคัญและมีผลกระทบต่อการตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ คือ ด้านวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ, ด้านความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม, ด้านการประกันคุณภาพและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง, ด้านการบริหารงานตรวจสอบภายใน, ด้านลักษณะของงานตรวจสอบภายใน, ด้านการบริหารงานตรวจสอบภายใน, ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน โดยศึกษาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ และหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบภายในของสำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขให้งานด้านการตรวจสอบภายในมีคุณภาพ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

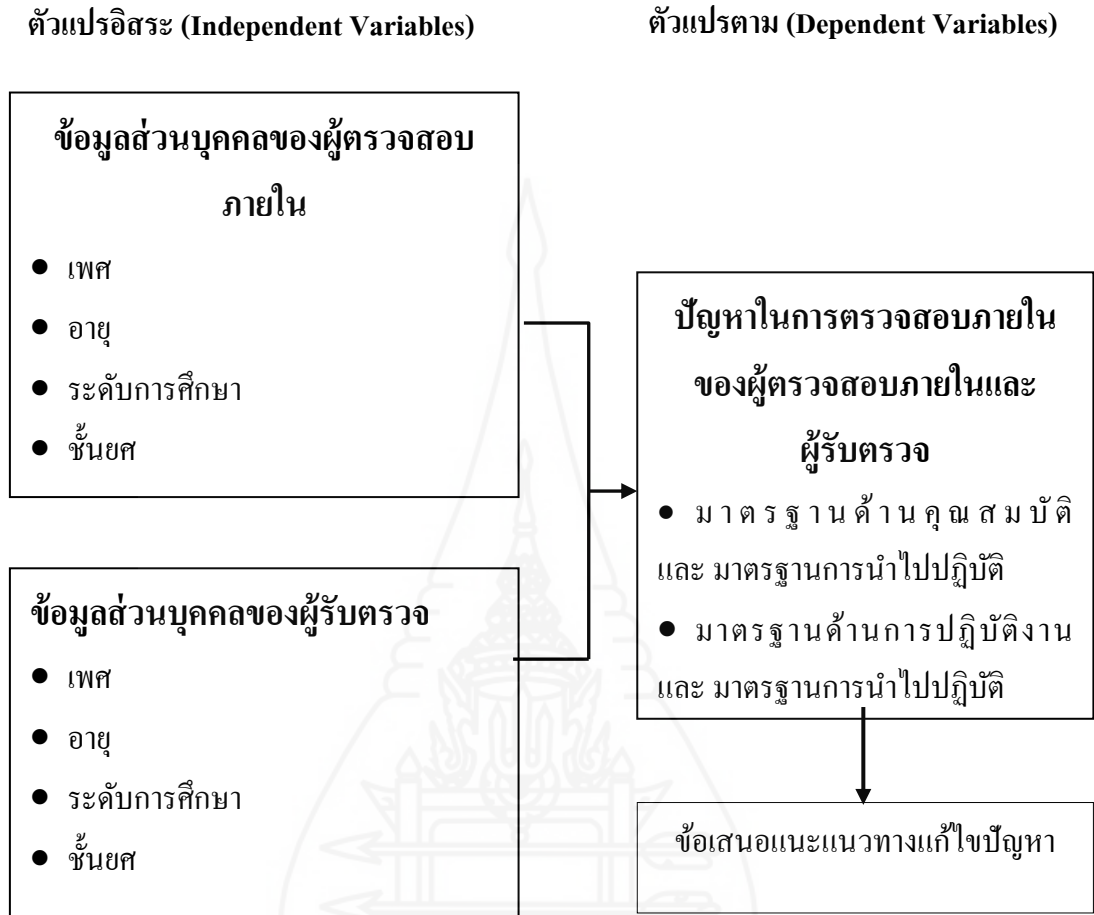
- 2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับตรวจ
- 2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับปัญหาการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายใน
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับปัญหาการตรวจสอบภายในของผู้รับตรวจ
- 2.4 เพื่อศึกษาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาในการตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ” ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎีต่าง ๆ โดยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามไว้ดังต่อไปนี้

- 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่
  - 3.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตรวจสอบภายใน
  - 3.1.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับตรวจ
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาในการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในและผู้รับตรวจ ดังนี้
  - 3.2.1 มาตรฐานด้านคุณสมบัติและมาตรฐานการนำไปปฏิบัติ
  - 3.2.2 มาตรฐานด้านการปฏิบัติงานและมาตรฐานการนำไปปฏิบัติ

จากตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังกล่าว สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตรวจสอบภายในมีความสัมพันธ์กับปัญหาในการตรวจสอบภายใน ด้านคุณสมบัติ การปฏิบัติงาน และการนำมาตรฐานไปปฏิบัติ

4.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับตรวจมีความสัมพันธ์กับปัญหาในการตรวจสอบภายในด้านคุณสมบัติ การปฏิบัติงาน และการนำมาตรฐานไปปฏิบัติ

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะสำรวจปัญหาในการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายใน และผู้รับตรวจทั้งด้านคุณสมบัติ การปฏิบัติงาน และการนำมาตรฐานไปปฏิบัติ

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา จะมุ่งศึกษาจากมาตรฐานสากลการปฏิบัติงานวิชาชีพ ตรวจสอบภายใน และมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ

5.2 ขอบเขตด้านประชากร

5.2.1 ผู้ตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ ได้แก่ กรรมการตรวจสอบภายใน ทอ. ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ จำนวน 60 คน เนื่องจากประชากรมี ปริมาณน้อย จึงใช้ประชากรทั้งหมดในการตรวจสอบ

5.2.2 ผู้รับตรวจสอบ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มหัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ โดยมีขั้นตอนการเลือก กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสุ่มจับฉลากภายใต้หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนบัญชาการ, ส่วนกำลังรบ, ส่วนส่งกำลังบำรุง, ส่วนการศึกษา และส่วนกิจการพิเศษ เพื่อหา ตัวแทนส่วนละ 2 คน จะได้กลุ่มผู้บริหารระดับสูง 10 หน่วยงาน เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ

2) กลุ่มระดับผู้ปฏิบัติงาน ด้านการงบประมาณ, ด้านการเงินการบัญชี, ด้านการพัสดุและทรัพย์สิน และด้านการจัดซื้อ/จัดจ้างและก่อสร้าง ในหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ จำนวน 1,804 คน

5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศทั้ง 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนบัญชาการ, ส่วนกำลังรบ, ส่วนส่งกำลังบำรุง, ส่วนการศึกษา และส่วนกิจการพิเศษ

5.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ.2556 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2556

5.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

5.5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตรวจสอบภายใน
- 2) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการตรวจสอบภายใน

5.5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ปัญหาในการตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ

- 1) มาตรฐานด้านคุณสมบัติและมาตรฐานการนำไปปฏิบัติ
- 2) มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการนำไปปฏิบัติ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การตรวจสอบภายใน หมายถึง งานเกี่ยวกับการประเมินผลที่จัดให้มีในหน่วยงาน เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติในหน่วยงานทำงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลตามวัตถุประสงค์ โดยให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมเป็นอิสระ และปฏิบัติตามแนวทางการตรวจสอบที่กรมบัญชีกลางกำหนด 6 ประเภทประกอบด้วย การตรวจสอบทางการเงิน, การตรวจสอบการดำเนินงาน, การตรวจสอบการบริหาร, การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด, การตรวจสอบระบบงานสารสนเทศ และการตรวจสอบพิเศษ

6.2 หน่วยตรวจสอบภายใน หมายถึง สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ มีหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ

6.3 หน่วยรับตรวจ หมายถึง ส่วนราชการในกองทัพอากาศ และหน่วยงานที่มีการจัดทำบัญชีตามที่ทางราชการกำหนด

6.4 ผู้ตรวจสอบภายใน หมายถึง กรรมการตรวจสอบภายในกองทัพอากาศ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศ ให้ทำหน้าที่ตรวจสอบภายในส่วนราชการในกองทัพอากาศ โดยให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมเป็นอิสระ และปฏิบัติตามแนวทางการตรวจสอบที่กรมบัญชีกลางกำหนด เฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการงบประมาณ, ด้านการเงินการบัญชี, ด้านการพัสดุและทรัพย์สิน และด้านการจัดซื้อ/จัดจ้าง และก่อสร้าง

6.5 ผู้รับตรวจ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยรับตรวจของกองทัพอากาศซึ่งได้แก่ผู้บริหาร, ผู้ปฏิบัติงานด้านการงบประมาณ, ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการบัญชี, ผู้ปฏิบัติงานด้านการพัสดุและทรัพย์สินและผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อ/จัดจ้าง และก่อสร้าง

6.6 ปัญหาการตรวจสอบภายใน หมายถึง ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคในการตรวจสอบภายในของสำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศที่ส่งผลให้ความเชื่อมั่น การให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมเป็นอิสระ และประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในด้อยคุณภาพลง และไม่เป็นไปตามมาตรฐาน รวมถึงแนวทางการตรวจสอบที่กรมบัญชีกลางที่กำหนดทั้ง 6 ประเภทประกอบด้วย การตรวจสอบทางการเงิน, การตรวจสอบการดำเนินงาน, การตรวจสอบการบริหาร, การตรวจสอบ

การปฏิบัติตามข้อกำหนด, การตรวจสอบระบบงานสารสนเทศ และการตรวจสอบพิเศษโดยแบ่ง
ปัญหาออกเป็น 2 ด้านคือ

6.6.1 ด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตรวจสอบ
ภายใน และบรรทัดฐานทางคุณภาพที่นำไปประเมินผลการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายใน

6.6.2 ด้านการนำผลการปฏิบัติงานไปใช้ หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติ
และการปฏิบัติงานโดยเน้นที่การให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผู้บริหารได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตรวจสอบภายในทหารอากาศเพื่อกำหนดแนวทาง
ในการปรับปรุง พัฒนาและแก้ไขปัญหภายใน การตรวจสอบภายในของกองทัพอากาศ

7.2 ผู้บริหารได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตรวจสอบภายในทหารอากาศที่เกิดขึ้น เพื่อไปใช้
เป็นข้อมูลในการปรับปรุง เพื่อให้เข้าเกณฑ์การประกันคุณภาพการตรวจสอบภายในภาครัฐของ
กรมบัญชีกลาง และเตรียมพร้อมรับการประเมินการตรวจสอบภายในจากหน่วยงานภายนอก

7.3 ผู้สนใจศึกษาเรื่องปัญหาการตรวจสอบภายในใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
ที่เกี่ยวข้องต่อไป

